

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN PALAUTE LAPIN YLIOPISTOLLE SYKSYLLÄ 2014

1. YLIOPISTON TEHTÄVÄ, PROFIILI JA PAINOALAT

Lapin yliopiston profiilialueita ovat arktisen ja pohjoisen tutkimus ja kansainvälinen aluevaikuttavuuteen tähtäävä matkailututkimus. Profiilin mukaista toimintaa vahvistettiin nimeämällä vuonna 2013 yliopiston kansainväliset strategiset kumppanit. Tiedekuntien osallistumista UArctic temaattisten verkostojen toimintaan vahvistettiin. Opetuksen verkostoitumista varten yliopistolla on myös sen profiilia tukevat kansainväliset maisteriohjelmat.

Kansallisella tasolla tärkeimpiä Lapin yliopiston nimeämiä, sen profiilia tukevia yhteistyökumppaneita ovat Oulun yliopisto ja muut Suomessa toimivat UArctic- verkoston jäsenet. Saamelaisuuteen liittyvässä koulutus- ja kehittämistyössä tärkein kotimainen yhteistyötaho on Saamelaisalueen koulutuskeskus. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että yliopiston tulee edelleen vahvistaa yhteistyötään arktisessa tutkimuksessa ja osaamisen kehittämisessä profiilia tukevien yhteistyökumppaneiden kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kannustaa Lapin yliopistoa hyödyntämään Lapin korkeakoulukonsernin tarjoamia mahdollisuuksia opetuksen ja tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Lapin ammattikorkeakouluosakeyhtiön syntyminen helpottaa yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyötä. Yliopisto on myös osakkaana ammattikorkeakouluosakeyhtiössä, mikä tukee yhteistyön vahvistamista.

Strategian toteutumisen seurantaindikaattorien perusteella yliopisto on etenemässä tavoitteidensa mukaisesti.

2. PERUSTEHTÄVÄT

2.1 KOULUTUS

Yliopisto ei ole saavuttanut sovittua ylempien korkeakoulututkintojen tavoitetta kasvatustieteellisellä ja oikeustieteellisellä alalla. Yliopisto on jäänyt myös alempien korkeakoulututkintojen tavoitteesta. 55 opintopistettä suorittaneiden osuus on valtakunnallisesti tarkastellen heikko erityisesti yhteiskuntatieteellisellä alalla. Yliopisto jää selvästi jälkeen luokanopettajakoulutuksen tavoitteistaan. Opetus- ja tutkimushenkilökunnan määrään suhteutettuna ylempiä korkeakoulututkintoja tulee muihin alan yksiköihin nähden vähän oikeustieteellisellä alalla. Kandipalautteen perusteella ohjausta opintojen suunnitteluun on tarjolla selkeästi heikommin kuin yliopistoissa keskimäärin. Myös opettajilta saadusta palautteesta oli vähemmän apua opinnoissa kuin yliopistoissa keskimäärin. Opiskelijapalautteen perusteella yliopiston tulee kiinnittää huomiota opetusmenetelmien kehittämiseen.

Yliopiston tulee kiinnittää huomiota erityisesti kasvatustieteellisen alan opintoprosesseihin, sillä tutkintotavoitteista on jääty selvästi ja tutkintomäärät ovat olleet laskussa usean vuoden ajan. Yliopiston tulee selvittää esteet tutkintotavoitteiden saavuttamiselle ja kehittää selvityksen pohjalta opintoprosessejaan.

Vaihto-opiskelijoiden määrä on kehittynyt myönteisesti. Koulutuksen kansainvälistyminen on pohjautunut liikkuvuuden edistämiseksi tehtyihin lukuisiin yhteistyösopimuksiin. On myönteistä, että yliopisto on määritellyt osana kansainvälistymisohjelmaansa kansainvälisen toiminnan avainkumppaninsa. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää hyvänä, että koulutuksen kansainvälistymisessä pyritään jatkossa johdettuun ja valikoivaan toimintaan kumppanuuksien rakentamisessa. Yliopiston tulee kehittää entistä syvempää koulutusyhteistyötä valittujen ulkomaalaisten avainkumppaneiden kanssa kaikilla tutkintositykleillä.

2.2 TUTKIMUS

Yliopiston kansainvälisten tiedejulkaisujen määrä on lähtenyt nousuun 2000-luvun loppupuolella, mutta on edelleen vähäinen. Tutkimuksen vaikuttavuus bibliometrinen tulosten perusteella on yli maailman keskitason, mutta parhaan tutkimuksen vaikuttavuus jää sen alle.

Yliopisto on määritellyt keskeisimmäksi kehittämiskohteekseen tutkimuksen kehittämisen turvatakseen asemansa tiedeyliopistona. Ministeriö pitää tätä perusteltuna ottaen huomioon yliopiston nykyisen tutkimusjulkaisemisen tilan ja kilpaillun ulkopuolisen tutkimusrahoituksen määrän. Yliopiston tutkimustoiminta kahdella strategisella profiilialalla arvioitiin vuonna 2013 kansainvälisen paneelin toimesta. Paneeli kehotti yliopistoa mm. keskittymään tutkimuksessaan yhteen profiilialaan, arktiseen ja pohjoisen tutkimukseen. Ministeriö pitää perusteltuna arvioida yliopiston strategiatyön yhteydessä matkailututkimuksen asemaa profiilialueena.

Yliopisto ylitti tohtoritavoitteensa ja uudisti tutkijankoulutuksen kansallisen tason linjausten mukaisesti. Tutkijanurarakenteen kehittämisen näkökulmasta tärkeää on löytää strategian pohjalta tasapaino ensimmäiselle ja muille portaille sijoittuvien kesken. Yliopiston tulee edelleen kehittää tohtorintutkimuksen jälkeistä tutkijanuraa.

3. JOHTAMINEN, TALOUS JA RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN

Yliopisto on hyödyntänyt verkostomaista toimintaa monipuolisesti. Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin, Lapin korkeakoulukirjaston ja LUC-palvelukeskuksen toimintoja on kehitetty korkeakoulujen yhteisinä yksiköinä. Pohjoisen kulttuuri-instituutin toimintaa on kehitetty verkostomuotoisena. Yliopisto on myös mukana EU:n arktisen tietokeskuksen verkostohankkeessa yhdessä yhdeksäntoista eurooppalaisen korkeakoulun ja tutkimuslaitoksen kanssa. Yliopisto on osallistunut aktiivisesti Lapin maakuntastrategian ja Arktisen erikoistumisohjelman valmisteluun.

Yliopisto näkee perustellusti strategisena riskinään kykeneekö se vahvistamaan strategisia tutkimuskärkiään riittävästi ja saavuttamaan profiilinsa mukaista tutkimuspääomaa. Toinen keskeinen strateginen riski on yliopiston houkuttelevuuden väheneminen, niin opiskelijoiden kuin henkilöstön rekrytoinnissa. Yliopisto on kehittämässä toimia, joilla se minimoi näitä riskejä. Vuoden 2013 aikana valmisteltiin Lapin yliopiston opetuksen ja tutkimuksen strateginen henkilöstösuunnitelma. Sillä tuetaan painoalojen vahvistamista, kansainvälistä rekrytointia ja verkostotoiminnan kehittämistä sekä toiminnan yleistä tehostamista.

Yliopiston tuloskehitys on ollut hyvä kaudella 2011-2013, joskin suunta on selvästi aleneva. Tulos oli 3,7 % kokonaistuotoista, ja sitä voidaan pitää hyvänä. Tulos ilman sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja oli 0,8 % eli vain

niukasti positiivinen. Ministeriö korostaa, että yliopiston tulee mahdollisten rakenneuudistusten yhteydessä noudattaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja huolehtia opiskelijoiden oikeusturvasta.

Omaavaruusaste (85,1 %) ja maksuvalmius (QR=4,71) ovat erinomaisella tasolla. Kilpailtu tutkimusrahoitus suhteessa kokonaisrahoitukseen oli 4,8 % (tavoite 2016 on 10 %).

Yliopiston on varauduttava siihen, että julkiseen talouteen kohdistuvien paineiden seurauksena valtion rahoitukseen ei ole odotettavissa lähivuosina merkittäviä määrärahalisäyksiä. Yliopiston toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeistä on toimintaan osoitettavan laskennallisen perusrahoituksen taso. Yliopiston suhteellisessa asemassa valtion rahoituksen saajana vuodesta 2014 vuoteen 2015 ei ole tapahtunut olennaista muutosta. Asema on kuitenkin heikentynyt erityisesti julkaisujen ja ulkomaalaisten tohtorintutkimuksen suorittaneiden perusteella määräytyvässä perusrahoituksen laskentakriteerissä.

Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen rahoitusväline ja Suomen Akatemian kautta kilpailtuna rahoituksena tapahtuva profiloitumisen vahvistamisen lisäpanostus avaavat yliopistoille uusia rahoitusmahdollisuuksia.

4. RAPORTOINTIA EDELLYTTÄVÄT JATKOTOIMET

Yliopistoa pyydetään raportoimaan 16.3.2015 mennessä kauden 2013-2016 sopimuksessa määriteltyjen keskeisten kehittämistoimenpiteiden etenemisestä sekä yhdessä Oulun yliopiston kanssa raportoimaan toimenpiteistä arktisen tutkimuksen ja osaamisen kehittämiseksi.

LIITTEET

- Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen palaute yliopistoille syksyllä 2014
- Katsaus yliopistojen talouteen ja henkilöstöön
- Yliopistojen koulutusalojen asemoituminen valtakunnallisessa kokonaisuudessa
- Yliopistotutkimuksen vaikuttavuus ja tuottavuus päätiitealoittain 2010-luvun alussa
- Kandipalautteen tulokset syksy 2013 ja kevät 2014

Lapin yliopiston määrälliset tavoitteet kaudelle 2013-2016

	Toteutuma			Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. 2013-2016	Tavoitteen tot.-% 2013		Tot. muutos-% 2012-2013	
	2011	2012	2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Ylemmät korkeakoulututkinnot									
Taideteollinen koulutus	76	74	95	82	85	112 %	125 %	28 %	17 %
Kasvatustieteellinen koulutus	110	102	90	101	120	75 %	86 %	-12 %	-3 %
Yhteiskuntatieteellinen koulutus	119	167	141	142	130	108 %	108 %	-16 %	-2 %
Oikeustieteellinen koulutus	109	131	116	119	125	93 %	99 %	-11 %	5 %
Yhteensä	414	474	442	443	460	96 %	96 %	-7 %	4 %

Tohtorin tutkinnot	23	28	27	26	25	108 %	105 %	-4 %	5 %
---------------------------	----	----	----	----	----	-------	-------	------	-----

Alemmat korkeakoulututkinnot	496	527	460	494	500	92 %	92 %	-13 %	0 %
-------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	-------	-----

Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä	98	125	130	118	150	87 %	114 %	4 %	6 %
---	----	-----	-----	-----	-----	------	-------	-----	-----

Suomesta lähteneiden tai Suomeen saapuneiden vaihto-opiskelijoiden määrä (vaihdon kesto yli 3 kk)	363	392	416	390	420	99 %	90 %	6 %	0 %
--	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	-----	-----

Tunnuslukutavoitteet	Toteutuma			Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. tavoite 2016	Tavoitteen tot.-% 2013		13 toteuman suhde 11-13 keskiarvoon	
	2011	2012	2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Tohtoritutkinnot / tutkijanuravaihe IV henkilötyövuodet	0,50	0,61	0,57	0,56	0,5	113 %	91 %	101 %	103 %
Vähintään 55 op. suorittaneiden osuus	26,3	26,2	26,3	26,3	30	88 %	89 %	100 %	105 %
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,60	1,59			1,5				
Kilpailtu tutkimusrahoitus / kokonaisrahoitus	4,6	3,5	4,8	4,3	10	48 %	90 %	111 %	101 %
Ylemmät korkeakoulututkinnot / opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,46	1,63	1,45	1,51	1,3	112 %	90 %	96 %	106 %
Opettajien ja tutkijoiden kv-liikkuvuus (väh. 1 vko) / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,87	0,81	0,87	0,85	0,4	219 %	91 %	103 %	101 %